

2828

LA COLUMNA DE FOC - LA COLUMNA DE FOC - LA COLUMNA DE FOC

A l'ample sardaneig de ta novella dansa
 se junyiran de mans, en mística aliança,
 les llibertes humanitats...
 I al sol de nous llevants, amb noves melodies
 el sorgir cantaran de venturosos dies
 i l'aubada de verges llibertats.

GABRIEL ALOMAR

PARLEM BE

En aquesta secció procurarem cridar l'atenció sobre certes incorreccions de llenguatge, molt esteses entre nosaltres i que caldria corregir ràpidament: castellanismes de lèxic i de sintaxi, aplicació incorrecta de regles gramaticals, falsos cultismes, etc.

Entre els cultismes (paraules que no ens han arribat per evolució popular, sinó per tradició de gent culta que les ha preses o adaptades del llatí —i que per tant no arriben a la majoria dels mallorquins en català sinó en castellà, ja que són apreses a l'escola— hi ha nombroses incorreccions, produïdes per causes diverses, i que correm el perill de veure difondre ràpidament ara que sortosament la nostra llengua s'usa ja sovint per parlar de temes de cultura. Avui en denunciarem unes quantes:

MENSATGE.— Rares vegades se sent a les nostres esglésies: una homília dita en mallorquí on no aparegu. unes quantes vegades la paraula MENSATGE. Es una adaptació del castellà "mensaje", feta a imitació de formes com VIATGE (cast. "viaje") o PASSATGE (cast. "pasaje"). Però la forma autèntica és MISSATGE (i el derivat MISSATGER és

l'equivalent de "mensajero"). S'ha de parlar, per tant, del "missatge de Crist", del "missatge d'un artista", etc.

METGE, MEDIC.— La paraula castellana "médico" té dos usos: com a nom, per designar el professional de la medicina, és a dir, el METGE, i com a adjectiu: "un certificado médico, la ciencia médica". En català, el nom ens ha arribat per evolució popular i l'adjectiu com a cultisme: MEDIC. S'ha de dir "un certificat MEDIC", "la ciencia MEDICA". (El francès fa la mateixa distinció entre el nom "médecin" i l'adjectiu "médical").

MIG, MITJA, MEDI.— El castellà "medio" té una sèrie de valors i significats que són transcrits en la nostra llengua per tres termes diferents:

a) L'adjectiu MIG, MITJA; mig pa, mitja taronja: la una i mitja; substantivat, en matemàtiques: $1/2 = \text{un mig}$. També EN MIG.

b) MITJA, MITJANA, adjectiu que en castellà es pot expressar per "medio" o per "mediano": Ni gros ni petit: mitjà. L'edat MITJANA. Terme MITJA. Per MITJA de..., etc.; s'usa també (com en castellà), com a substantiu plural, amb el significat de

"possibles": "La nostra Universitat no progressa ràpidament per falta de MITJANS".

c) MEDI, nom masculí (cultisme): "El MEDI ambient" "Durant molt de temps la nostra llengua ha estat cultivada per poca gent, en un MEDI hostil".

ORGUE, ORGAN.— El castellà "organo" serveix per a designar un instrument de música (català ORGUE; L'ORGUE de la Seu) o el conjunt de cèl·lules i teixits que compleixen una funció fisiològica: català ORGAN: Els ORGANS dels sentits, els ORGANS genitals. Per extensió, el conjunt de persones o d'institucions que compleixen una funció social: Els ORGANS de l'administració, els ORGANS de comunicació social; etc.

Aquests exemples mostren clarament que no es pot fer una adaptació de la terminologia culta "traduït" indiscriminadament del castellà, sinó que hem d'usar en cada cas el terme exacte. No parlem mai més de "certificats metges" (els certificats no poden receptar...), ni "d'orgues d'acció política" (QUINS ORGUES!, com QUINES SOLFES! són exclamacions ben nostres per indicar que una argumentació no ens convenc). A.M.

ELS LLINATGES DE LES BALEARS (I)

(Ve de pag. anterior)

legaltzar-se com a noms de família i a constituir vertaders "linatges". I com que de l'edat mitjana ençà foren moltes les famílies que vingueren de Catalunya a establir-se a les nostres illes, no és estrany que hi hagi tants de linatges mallorquins, menorquins i eivissencs, que són noms de pobles o de comarques de Catalunya d'on els nostres repobladors procedien.

Com a mostra, només per encetar la qüestió i fer veure com és d'interessant, vet aquí alguns dels molts de linatges insulars que són noms de poblacions de Catalunya:

ALCOVER: nom d'una vila del Camp de Tarragona.

BALAGUER: vila important de la comarca de la Noguera (Catalunya occidental).

BARCELO: forma masculinitzada de BARCELONA.

BLANES: vila de la comarca de la Selva, entre Girona i Barcelona.

CERVERA (que a Mallorca s'escriu SERVERA): ciutat de la comarca de la

Segarra (Catalunya occidental).

LLINAS: vila de la comarca del Vallès.

MARTORELL: vila del Pla de Barcelona, a la confluència dels rius Anoia i Llobregat.

MATARO: ciutat de la comarca del Maresme.

MANRESA: ciutat capital de la comarca de Bages.

PALOU: nom de quatre pobles repartits entre diverses comarques catalanes.

RFUS: ciutat del Baix Camp de Tarragona.

RIPOLL: vila famosa pel seu monestir, capital de la comarca del Ripollès.

TERRASSA: ciutat importantíssima del Vallès.

VALLS: ciutat del Camp de Tarragona.

VIC: ciutat rica d'història i de vida cultural a la Catalunya renaixent.

FRANCESC DE B. MOLL

¿QUI SON MALLORQUINS?

No ho són, certament, els qui havent nascut a l'illa se'n desarrenen o es desenten de les realitats i els problemes de Mallorca. Tampoc els qui, venint de fora, s'hi instal·len amb els ulls clucs, indiferents, sense voler adonar-se d'allò que Mallorca és i significa.

Ho és, en canvi, tot aquell que, nadiu o no de Mallorca, s'incorpora al poble mallorquí i treballa amb aquest poble i per a aquest poble.

Així va guanyar una ben merecudada mallorquinitat el lingüista valencià Manuel Sanchis Guarnier, que, en tornar-se'n cap a la seva

terra després d'un grapat d'anys de conviure amb nosaltres, ens deixava la penyora d'una tasca sacrificada i fecunda.

Amb motiu de la seva partida, Joan Pons i Marquès li dedicava aquests versos, que apareguren publicats en el SANTANYI de dia 30 de gener de 1960:

HI HA ELS QUI SE'N VAN I NO TORNEN;
 HI HA ELS QUI ARRIBEN I NO HI SON,
 ESTRANGERS ARREU DEL MON
 QUE EL SEU PA NOMES ENFORNEN.

HI HA ELS BONS, AQUELLS QUI SE'N DUEN
 QUEL COM TOT ARREU DEL MON.
 I ELS MILLORS, AQUELLS QUI ENS DEIXEN,
 AL PARTIR, PART DEL QUE SON.

Rebajas! **TOT SPORT** **Rebajas!**

DEL 16 al 28 DEL 16 al 28

Avda. Argentina, n.º 16

Lo rebajamos todo, pero muy especialmente: TIENDAS DE CAMPANA, EMBARCACIONES, SURTIDO EN TENIS, FUTBOL, SACOS DE DORMIR, CONFECCIONES DEPORTIVAS, MATERIAL PARA PESCA SUBMARINA, BOLSAS DEPORTIVAS, etc., y a unos precios que conviene comprobar.

¡No lo olvide! del 16 al 28 de febrero, en la Avenida Argentina, 16.

Rebajas! Rebaixes! Rebajas! Rebaixes!
 (POR RENOVACION EXISTENCIAS)

SAQUELE DUROS A SUS PESETAS NUESTROS ECONOMICOS POR PALABRAS CRECEN TODOS LOS DIAS. ¡APROVECHE SU PRECIO!